

همایش علمی-پژوهشی مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار

((با همکاری و حمایت معنوی دانشگاه فرهنگیان، آموزش و پرورش، بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان ارشاد اسلامی استان کرمانشاه، جهاد دانشگاهی استان تهران و دیگر سازمان ها و نهادهای دولتی))

سر دبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی (نماینده مقالات در ۸ پایگاه ملی و بین المللی)
تاریخ برگزاری همایش: ۱۱ اسفند ۱۴۰۱ شماره مقاله: ۱۲/۹۸۵۵۵ رده بندی کنگره: ح ۲۴/۹۳۴

تسهیل یادگیری مفهوم ضرب

مربوط به کتاب ریاضی پایه سوم ابتدایی

نگین اسدی

دانشجوی کارشناسی رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید صدوقی کرمانشاه

چکیده

هدف کلی پژوهش کیفی حاضر که با رویکرد درس پژوهی مشارکتی انجام شده است تسهیل یادگیری درس ضرب، کتاب ریاضی پایه سوم دبستان می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر ۶۰ نفر از دانش آموزان پایه سوم دبستان شیما مرادی واقع در شهر کرمانشاه می باشد. داده های پژوهش حاضر به کمک مصاحبه نیمه ساختار مند و مشاهده ی نقادانه توسط اعضای تیم درس پژوهی، در قالب دو تدریس اول و دوم جمع آوری شد، در هر مرحله اعضای تیم به بررسی طرح درس و اجرای آن پرداختند سپس نقد و بررسی از تدریس اول و دوم به عمل آمد، داده های حاصل از نقد ها جمع آوری شد و به اشباع نظری رسید. تجزیه و تحلیل داده ها توسط کدگذاری های باز، محوری، انتخابی انجام شد و تعداد ۶۳ کد باز، ۱۰ کد محوری و ۴ کد انتخابی حاصل شد. نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد عواملی مانند: مهارت های ارتباطی، مهارت های سازماندهی، مهارت خلاقیت و نوآوری معلم، مهارت های آموزشی معلم در تدریس درس ضرب کتاب ریاضی پایه سوم دبستان تاثیر گذار است.

واژگان کلیدی: درس پژوهی، توسعه حرفه ای، ضرب، کتاب ریاضی.

مقدمه

آموزش و پرورش به عنوان مولفه ای تاثیر گذار در آینده ی کشور ها دارای پیچیدگی روابط و تعاملات و تغییر عوامل محیطی است و توجه به آن دارای اهمیت زیادی است (همتی، گودرزی، حاجیان، ۱۳۹۴) لازمه ی ماندگاری دوام و بقای انسان ها در عرصه تحولات پرشتاب در مراکز آموزشی بیشتر از سایر سازمان ها بوده، بدین ترتیب مدارس باید عادت ها و رویه ها را محک مجدد بزنند و با دید نقادی به راهیابی بهتر در همه ی زمینه ها بپردازند (جهانیان، محجوبی، ۱۳۹۰).

"درس پژوهی" شکل اولیه ای از رشد حرفه ای معلمان در ژاپن است. هدف آن بهبود مستمر تدریس (آموزش) است به گونه ای که دانش آموزان بتوانند مطالب بیشتری را بیاموزند. تمرکز اولیه آن نیز بر نحوه تفکر و یادگیری دانش آموزان است (بختیاری، ۱۳۸۷). درس پژوهی، به گسترش فرهنگ یادگیری در مدارس یاری میرساند و محیطی را فراهم میسازد تا معلمان از یکدیگر بیاموزند، دانش حرفه ای خود را ارتقا دهند و در رفتار خود بازاندیشی کنند و نیز در برنامه های، تحول مستمر آموزش مشارکت جویند (کامیابی، ۱۳۹۰). عوامل متعددی در ایجاد تفاوت های بسیار زیاد در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نقش ایفا میکند. یکی از این عوامل روش متفاوت تدریس است (خاکباز، ۱۳۹۲). امروزه توجه به بهبود عملکرد تحصیلی دانش آموزان و پیشگیری از افت تحصیلی و عوارض ناشی از آن، از اهداف عمده نظام آموزش و پرورش جوامع مختلف است. از طرف دیگر، عملکرد تحصیلی فراگیران در سیستم های آموزشی ارتباط مستقیمی با راهبردهای تدریس و یادگیری خواهد داشت. محققان همواره به دنبال یافتن پاسخی برای پر کردن خلاهای یادگیری، رفع مشکلات و کمبودهای ناشی از نقص در فرآیند تدریس و یادگیری بوده اند. آنها به دنبال راهیایی بوده اند که تمرینات روزمره و خسته کننده را به تجربیات یادگیری تعاملی و لذت بخش برای اداره شاگردان تغییر دهند به طوری که دانش آموزان مبانی اساسی و لازم و مفاهیم عمیق دروس را درک کنند (حسینی نسب و لطف الهی، ۱۳۹۳). در سالهای اخیر «درس پژوهی» به عنوان الگویی موثر برای ایجاد تحول در آموزش از

طریق تولید و ترویج دانش حرفه ای معلمان، روشنگر جهت گیری های متفاوتی از اقدامات معمول در این حوزه است. این پژوهشها بیشتر بر مدرسه و کلاس درس استوار است و می کوشد معلمان را بیش از پیش در تصمیم گیریهای مربوط به شیوه های بهبود کیفیت آموزشی مدارس مشارکت دهد (صفاریان، فلاح و میرحسینی، ۱۳۸۹). در این راستا آن چه امروزه مورد توجه صاحب نظران و پژوهشگران است استفاده از روش های فعال به جای روش های غیر فعال یا سنتی می باشد (جلای فرزام، ۱۳۹۲). درس پژوهی الگوی ژاپنی پرورش حرفه ای معلمان در مدرسه است و در عمل به گسترش فرهنگ یادگیری در مدرسه یاری میرساند و محیطی را فراهم می سازد تا معلمان از یکدیگر بیاموزند، دانش حرفه ای خود را ارتقاء دهند به بازبینی و بازاندیشی در رفتار آموزش و تربیتی خود بپردازند و بیش از پیش به نیازها و نحوه تعامل با دانش آموزان توجه کنند (خاکباز و همکاران، ۱۳۹۰). این الگوی «پژوهش در آموزش و یادگیری» تاثیر زیادی بر پرورش حرفه ای معلمان، بهبود کیفیت تدریس، تداوم تغییر برای بهسازی آن به مدرسه بهبود یادگیری دانش آموزان و جلب مشارکت فعال معلمان در تبیین آرمان و برنامه عمل و اداره اثر بخش مدرسه برای بازسازی آن به مثابه سازمان یادگیرنده دارد (میر شمشیری و همکاران، ۱۳۸۹). تجربه های گوناگون از اجرای درس پژوهی در کلاس های درس نشان میدهد که معلمان در فرایند درس پژوهی همراه با دانش آموزان فرصت های غنی برای سازماندهی تعامل اثربخش در کلاس درس، آموختن از یکدیگر و بهسازی آموزش متناسب با شرایط حرفه ای خود به ویژه از طریق بهبود تعامل میان دانش آموزان و معلمان به دست می آورند (سرکار آرانی، ۱۳۹۴).

ریاضیات یکی از کهن ترین دانش هایی است که همواره مورد توجه بشر بوده است. این دانش اهمیت بسزایی در زندگی بشر، به خصوص زندگی روزمره ایفا میکند. اهمیت این دانش در حدی است که از همان سالهای اول آموزش، ساعات زیادی از برنامه آموزشی به آن اختصاص یافته است (صفوی، ۱۳۷۹). روش تدریس ریاضی و اصول آن در ضمن تبعیت از اصول کلی تعلیم و تربیت مسائل خاص خود را نیز دارد. روش های تدریس ریاضی با توجه به پیچیدگی های خود ریاضی و

نیز رابطه ای که ریاضی با فکروفهم دانش آموزان دارد از اهمیت خاصی برخوردار است (چمن آرا، ۱۳۸۲). یکی از مهارت های مهمی که فراگیران در دوره ابتدایی با آن آشنا شده و در کتاب ریاضی به فراگیری آن می پردازند مفهوم ضرب می باشد استفاده از شیوه های تدریس سنتی، غیر فعال و معلم محور سبب شده تا فراگیران این مهارت را به طور شایسته کسب نکنند و برخی از یاددهندگان این موضوع به فراگیران اطلاعات کافی و صحیح از چگونگی آموزش این مبحث مهم به فراگیران را ندارند از این رو گروه درس پژوهی ما براین شد تا این موضوع را برای تدریس و بررسی انتخاب و به دنبال متدها و شیوه های نوین آموزش برای تدریس موثر و کار آمد باشد باید توجه داشت که روش های نوین آموزش مهم ترین و حیاتی ترین موضوعیست که اکنون جوامع مختلف نیز به آن توجه نموده و سعی دارند به بهترین شکل ممکن آن را به سامان برسانند تا محیط به بهترین حدی که ممکن است فراهم شود و فراگیر به یادگیری برسد و در آینده جامعه از وجود این عزیزان بهره مند گردد. این مهم ما را به این درس پژوهی و داشت تا این امر در راستای تحقق اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به طور مناسب صورت پذیرد و نتایج این درس پژوهی چراغ نیم سویی باشد در جهت آموزش و تفهیم این موضوع به فراگیران این مرز و بوم ، لذا هدف کلی پژوهش حاضر یادگیری مفهوم ضرب در کتاب ریاضی پایه سوم با رویکرد درس پژوهی است.

• روش تحقیق

این تحقیق یک تحقیق کیفی از نوع درس پژوهی است که برای تدریس ضرب کتاب ریاضی سوم دبستان به کار برده شده است. هدف کلی پژوهش کیفی حاضر که با رویکرد درس پژوهی مشارکتی انجام شده است تسهیل یادگیری درس ضرب، کتاب ریاضی پایه سوم دبستان می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر ۶۰ نفر از دانش آموزان پایه سوم دبستان شیما مرادی واقع در شهر کرمانشاه می باشد. داده های پژوهش حاضر به کمک مصاحبه نیمه ساختار مند و مشاهده نقادانه توسط اعضای تیم درس پژوهی، در قالب دو تدریس اول و دوم جمع آوری شد، تدریس اول به روش سخنرانی، پرسش و پاسخ و تدریس دوم به روش حل مسئله و بازی اجرا شد، در

هر مرحله اعضای سه نفره ی تیم به بررسی طرح درس و اجرای آن پرداختند سپس نقد و بررسی از تدریس اول و دوم به عمل آمد ، داده های حاصل از نقد ها جمع آوری شد و به اشباع نظری رسید.تجزیه و تحلیل داده‌ها توسط کدگذاری های باز، محوری، انتخابی انجام شد.

• یافته های پژوهش

در طی درس پژوهی حاضر به منظور تسهیل و تعمیق یادگیری دانش آموزان در درس ضرب تلاش های بسیاری توسط اعضای تیم درس پژوهی صورت گرفت، بدین منظور یک تیم سه نفره متشکل از مجری ، مشاهده گر تطبیق طرح درس و اجرا، مشاهده گر فعالیت معلم و فراگیران ایجاد شد.

برای تدریس درس ضرب ، طرح درس اولیه با مشارکت اعضای تیم درس پژوهی طراحی و اجرا شد سپس نقدهای تدریس اول توسط اعضای تیم و همچنین خودتاملی اینجانب جمع آوری شد.بر اساس نقد ها و مستندات مشاهده گران از تدریس اول قسمت هایی از طرح درس اولیه اصلاح ،حذف یا اضافه شد سپس طرح درس دوم بر اساس الگوی ساختن گرایی نوشته و در کلاس دیگری اجرا شد و بار دیگر نقدهای تدریس توسط اعضای تیم درس پژوهی و همچنین خودتاملی جمع آوری شد، پس از تجزیه و تحلیل نقد های تدریس داده های خام با استفاده از کدگذاری های باز ،محوری و گزینشی تجزیه و تحلیل شد و تعداد ۶۳ کد باز ، ۱۰ کد محوری و ۴ کد انتخابی حاصل شد.نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد عواملی مانند: مهارت های ارتباطی، مهارت های سازماندهی، مهارت خلاقیت و نو آوری معلم، مهارت های آموزشی معلم در تدریس درس ضرب کتاب ریاضی پایه سوم دبستان تاثیر گذار است(شکل شماره ۱).

جدول ۱- جدول کدگذاری باز، محوری و گزینشی

ردیف	کدگذاری باز	نماد	کدگذاری محوری	کدگذاری گزینشی
۱	سخن گفتن؛ آسان ترین و رایج ترین وسیله ارتباطی ما انسان ها با یکدیگر است .	B۱	ارتباط کلامی	مهارت های ارتباطی
۲	ما معلمان نیز از این وسیله علاوه از روابط اجتماعی، برای تفهیم مطالب درسی نیز استفاده می کنیم.	B۲		
۳	معلمین باید با انتخاب بهترین واژه ها و مناسب ترین جملات، درس را شیرین و فهم آن را آسان کنند.	B۳		
۴	بهرتر بود از جملات تشویقی بهتری بهره میبردید.	B۴		
۵	افراد در تعاملات اجتماعی، پیش از آنکه از کلمات بهره گیرند، از ارتباط غیر کلامی بهره می گیرند.	C۱	ارتباط غیر کلامی	

(پنجمین همایش علمی - پژوهشی مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام (۱۴۰۱) - موسسه قانون بار (جهاد دانشگاهی) - دانشگاه فرهنگیان، آموزش و پرورش و ...)

		C۲	بنابراین استفاده از زبان بدن که نوعی ارتباط غیرکلامی است در هنگام تدریس نیز، امری اجتناب ناپذیر است.	۶
		C۳	برقرار کردن ارتباط چشمی یکی از موارد استفاده از زبان بدن می باشد که بسیار موثر است.	۷
		C۴	در حین تدریس جهت نگاه شما به کل کلاس نبود، فقط به اشخاص خاصی نگاه میکردید	۸
		C۵	در حالی که با این کار باعث کاهش ارتباط چشمی و تاثیر کلام خود می شد.	۹
مهارت سازماندهی	اهمیت حضورغیاب	A۱	حضور و غیاب با استفاده از لیست مربوط به اسامی دانش آموزان کلاس انجام شد.	۱۰
		A۲	در حضور و غیاب به غیبت دانش آموزان توجه کردید.	۱۱

		A۳	۱۲	علت غیبت غایبین را جویا شدید که این کار ضروری در شروع کلاس میباشد.
		A۴	۱۳	حضور در کلاس می تواند باعث کاهش نرخ های مربوط به افت تحصیلی شود.
		A۵	۱۴	نباید نسبت به غیبت غایبین رفتاری بی تفاوت از خود بروز داد.
		D۱	۱۵	با اصلاح فضای مدرسه و چیدمان کلاس های درس می توان بر رفتارهای فردی و اجتماعی دانش آموزان تأثیر گذاشت و افراد، با روابط اجتماعی بهتری را پرورش داد.
	چیدمان کلاس	D۲	۱۶	چیدمان کلاس درس یکی از عوامل بسیار مهم و مؤثر بر رفتار دانش آموزان است.
		D۳	۱۷	در کلاس های سنتی صندلی های کلاس معمولاً به صورت ردیفی و پشت سرهم چیده می شوند و صندلی معلم نیز در

			جلوی درب ورودی کلاس قرار می گیرد.	
		D۴	شاید در چیدمان کلاس درس به روش سنتی ارائه‌ی مطالب توسط معلم در حد مطلوب باشد، ولی ارتباط‌های گروهی و یادگیری از هم‌کلاسی‌ها غیرممکن است،	۱۸
		D۵	در چیدمان ردیفی معمولاً دانش‌آموزانی که در ردیف‌های آخر می‌نشینند از دید معلم پنهان هستند و عامل بی‌نظمی‌های کلاس به حساب می‌آیند.	۱۹
		D۶	بهترین روش برای چیدمان کلاس درس که هم تسلط معلم بر همه‌ی دانش‌آموزان کافی باشد و هم ارتباط بین دانش‌آموزان و کارهای گروهی به نحو احسن انجام گیرند، چیدمان صندلی‌ها به صورت کنفرانسی است	۲۰
		D۷	است به این صورت که صندلی‌ها به دور یک میز بزرگ چیده شوند.	۲۱

	اهمیت گروه بندی	D۸	در این نوع آرایش صندلی‌ها (کنفرانسی) ارتباط بین معلم و دانش آموزان بیشتر و بهتر انجام می‌گیرد و از طرف دیگر دانش آموزان گروهی کار کردن و برقراری ارتباط با دیگران را نیز یاد می‌گیرند.	۲۲
		M۱	چیدمان کلاس به صورت گروهی بود و دانش آموزان در گروه های خود فعال بودند	۲۳
		M۲	زمانی که بچه‌ها با همکاری یکدیگر به صورت جمعی به دنبال دستیابی به هدفی مشترک هستند، میتوانند کارهایی کنند که به تنهایی قادر به انجام آن نبوده‌اند.	۲۴
		M۳	بچه‌ها زمانی که در گروه هم‌سالان خود قرار می‌گیرند و به فعالیتی یکسان می‌پردازند، ناخودآگاه حس رقابتشان برانگیخته می‌شود و فعالیت بیشتر و	۲۵

			بهتری انجام خواهند داد،	
		M۴	در نتیجه کلاس فعال و پویاتر خواهد شد و همه بچه‌ها برای آن که از دیگران عقب نمانند، تلاش خود را افزایش خواهند داد	۲۶
		M۵	مشخص کردن کارهای هر یک از افراد گروه یکی از مراحل مهم کار گروهی است .	۲۷
		M۶	شما قبل از شروع تدریس نقش و وظایف افراد گروه را مشخص کردید و به آنها مسئولیت دادید.	۲۸
		F۱	درس ریاضیات از جمله دروسی است که دارای وسایل کمک آموزشی زیادی چه دست ساز و چه آماده بوده.	۲۹
		F۲	عدم استفاده از آنها نقش بسیاری بر افت تحصیلی این درس خواهد داشت.	۳۰
		F۳	استفاده از وسایل آموزشی موجب می	۳۱
مهارت خلاقیت و نوآوری معلم	ساخت مواد آموزشی			

			شود که دانش آموزان از همه حواس خود جهت یادگیری مطالب استفاده کنند.	
		F۴	همچنین مورد علاقه زیاد و فراوان شاگردان هستند.	۳۲
		F۵	توجه آنها را به موضوع اصلی معطوف می سازد	۳۳
		F۶	وسایل کمک آموزشی بازده آموزشی را از لحاظ کمی و کیفی افزایش می دهد.	۳۴
		F۷	اینکه از وسایل کمک آموزشی دست ساز در تدریس خود بهره بردید بسیار جالب بود.	۳۵
	اهمیت ایجاد انگیزه	N۱	یکی از عواملی که در یادگیری شاگردان نقش اساسی دارد، ایجاد انگیزه در آنها است.	۳۶
		N۲	انگیزش به عنوان یکی از مهم ترین عوامل یادگیری و شرط اصلی آن	۳۷

	محسوب می شود	
N۳	معلم نباید از عامل انگیزه در تحریک دانش آموزان غفلت و کوتاهی کند.	۳۸
N۴	انگیزه، دانش آموز را به سمت یادگیری هدایت می کند، علاقه و عشق او را بر می انگیزاند و به فعالیت ها و تلاش های او شکل و جهت می بخشد.	۳۹
N۵	دانش آموزی که انگیزه یادگیری ندارد، کمتر در فعالیت های آموزشی شرکت می کند.	۴۰
N۶	انگیزه، نقشی بسیار مهم و اساسی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارد.	۴۱
N۷	اگر معلم بتواند انگیزه لازم و مناسب را در دانش آموزان به وجود آورد، آنها به درس و مدرسه بیشتر علاقه مند می شوند و در فرایند یادگیری و آموزش، عملکرد بهتری خواهند داشت.	۴۲

		N۸	در تدریس دومتان با آوردن عروسک نمایشی به کلاس، به خوبی توانستید ایجاد انگیزه کنید.	۴۳
	اهمیت یادگیری فعال	E۱	در کلاس درس دانش آموز محور، دانش آموزان بطور منفعل روی صندلی های شان نمی نشینند	۴۴
		E۲	آنها شرکت کنندگانی فعال در فرایند یادگیری شان هستند. آنها بر اساس نیازهای فردی و توانایی هایشان ارزیابی شده اند.	۴۵
		E۳	اگر نگوئیم همه، اما اغلب شان در کلاس درس و برای یادگیری شان در حال تعامل و صحبت کردن با همکلاسی ها و معلم شان هستند.	۴۶
مهارت های آموزشی		E۴	آنها فرصت کار و فعالیت بر اساس توانایی هایشان را دارند و علائق شان را پیگیری می کنند.	۴۷

۴۸	در کلاس های فعال، دانش آموزان با تشکیل میز گروهایی، گروه هایی تشکیل می دهند و با افراد گروه خود به بحث و گفتگو می پردازند.	E۵
۴۹	دانش آموزان قبل از اینکه گزارش خود را به جمع اعلام کنند، نظرات شان را با دیگر گروه ها مقایسه می کنند و مطالب زیادی از هم یاد می گیرند	E۶
۵۰	یادگیری فعال یک روش آموزشی استثنایی و بسیار موثر است که موجب یادگیری بیشتر دانش آموزان می شود .	E۷
۵۱	یادگیری فعال باعث سرگرمی و لذت دانش آموزان در درس و حفظ اطلاعات در زمان طولانی تر می گردد.	E۸
۵۲	تحقیقات ثابت کرده اند که یادگیری فعال منجر به بهبود عملکرد تحصیلی می شود	E۹

		E۱۰	در روش فعال معلمان بجای دیکته کردن درس به دانش آموزان، تسهیل کننده ی یادگیری هستند .	۵۳
		E۱۱	دانش آموزان نیز بجای دریافت علم، به تولید علم تشویق می شوند.	۵۴
اهمیت ارزشیابی		G۱	ارزشیابی مستمر یا سازنده بخشی از فرایند آموزش تلقی می شود.	۵۵
		G۲	ارزشیابی در جریان آموزش جاری است و معلم به طور مرتب با آن درگیر است.	۵۶
		G۳	ارزشیابی مستمر در طراحی برنامه درسی معلم جای خاصی دارد.	۵۷
		G۴	یعنی معلم از نتایج سنجش مستمر در تعیین گام بعدی خود در آموزش استفاده می کند و به این دلیل است که آموزش و ارزشیابی در هم تنیده می شوند.	۵۸
		G۵	ارزشیابی تشخیصی هم نوعی ارزشیابی	۵۹

			مستمر و سازنده است	
		G۶	شما در تدریستان مرتب از مطالب گفته شده ارزشیابی داشتید.	۶۰
	اهمیت جمع بندی	H۱	برای تثبیت مطالب ارائه شده در ذهن دانش آموزان، لازم است درس ارائه شده به طور خلاصه جمع بندی و نتیجه گیری شود.	۶۱
		H۲	تلخیص و جمع بندی، مفاهیم از دست داده شده در طول آموزش را برای دانش آموزان روشن می کند،	۶۲
		H۳	جمع بندی در انتهای تدریس شما صورت نگرفت.	۶۳

نتیجه گیری

پس از اجرای تدریس اول و دوم و وارد نمودن نقدهای وارد بر آن از دیدگاه تیم درس پژوهی و خود تاملی های خویش به مجموعه اطلاعاتی دست یافت که با استفاده از کدگذاری باز، محوری و انتخابی، این اطلاعات تجزیه و تحلیل شدند. در این بررسی تعداد ۶۳ کد باز به دست آمده براساس ارتباط مفهومی به ۱۰ کد محوری دسته بندی شدند که این کدها عبارتند از: ارتباط کلامی، ارتباط غیر کلامی، اهمیت

حضور غیاب، چیدمان کلاس، اهمیت گروه بندی، ساخت مواد آموزشی، اهمیت ایجاد انگیزه، اهمیت یادگیری فعال، اهمیت ارزشیابی، اهمیت گروه بندی. سپس ۱۰ کد محوری فوق در ۴ دسته بندی کلی تر تحت عنوان کدهای انتخابی یا گزینشی قرار گرفتند که این کد ها عبارتند از: مهارت های ارتباطی، مهارت های سازماندهی، مهارت خلاقیت و نوآوری معلم، مهارت های آموزشی معلم (شکل ۱).

ارتباط عنصری اساسی در جریان تدریس میباشد و نقش بنیادین در فرایند یاددهی-یادگیری دارد، در جریان تدریس، ارتباط بین معلمان دانش آموزان به دو صورت کلامی و غیر کلامی انجام می گیرد ایما و اشاره و حرکات و رفتاری را که دارای معنی هستند اما به حالت کلامی و گفتاری ارائه نمی شوند، ارتباط غیر کلامی گویند (فتحی آذر ۱۳۸۲). ارتباط غیر کلامی شامل تمامی جنبه های ارتباط بجز کلمات میباشد ارتباط غیر کلامی نه تنها شامل ژست ها و حرکات بدن می شود، بلکه نحوه ی ادای کلمات را نیز در بر میگیرد مثل آهنگ ادای کلمات، وقفه ها، بلندی و لهجه. در ضمن ارتباط غیر کلامی شامل آن دسته از جنبه های موثر محیط از قبیل حالات چهره، طرز حرکات، پوشش ظاهری، فرم ایستادن و ... نیز می شود که بر تعامل تأثیر گذارند (فیروز بخت، ۱۳۸۴). با نگاهی به مفهوم ارتباط غیر کلامی معلوم می شود که این شکل ارتباط، از ارتباط کلامی مجزا نبوده، می تواند به عنوان مکمل آن مورد استفاده واقع شود. البته در مواردی هم به عنوان جایگزین ارتباط کلامی مورد استفاده واقع میشود.

چیدمان فیزیکی محیط کلاس حمایت کننده از محیط های یادگیری است. طراحی فیزیکی محیط کلاس درس یکی از راه های بهبود فرایند یادگیری و همچنین نقش باز دارندگی از بسیاری از مشکلات رفتاری را دارد. ۹۰ درصد کلاس های درس به سبک ردیفی چیده شده اند. این ستنی ترین وضعیت طراحی فضاهای کلاسی می باشد، دانش آموزان در این نوع چیدمان با یکدیگر تعامل ندارند. نشستن گروهی در گروه های ۴ تا ۶ نفری برای مباحثه گروهی و یادگیری مشارکتی و تکالیف گروهی کوچک

مناسب می باشد. برای نظارت بر تمام فعالیت ها در چیدمان گروهی، معلم باید قادر باشد که ببیند در مراکز فعالیتی هر گروه چه اتفاقی می افتد بنابراین موانع باید کم باشد و گروه ها نباید دور از دید باشند، این چیدمان برای تعامل دانش آموزان با یکدیگر مناسب است.

تردیدی نیست که پرورش استعداد ها و توانایی های ذاتی دانش آموزان به عنوان یک ضرورت و مسئولیت اجتماعی از مهم ترین وظایف کارگزاران جامعه و دست اندر کاران نظام آموزشی به ویژه معلمان است. در نظام آموزشی هر کشوری معلمان بیشترین و برترین نقش رابه عهده می گیرند (فروغی و مشکالانی، ۱۳۸۴). تدریس تنها فعالیت معلم در کلاس درس نیست بلکه فعالیتی دو جانبه از طرف معلم و دانش آموزان می باشد که در جریان آن، بین دانش آموزان با یکدیگر و معلم تعامل وجود دارد و یادگیری فعال در کلاس درس در جریان است.

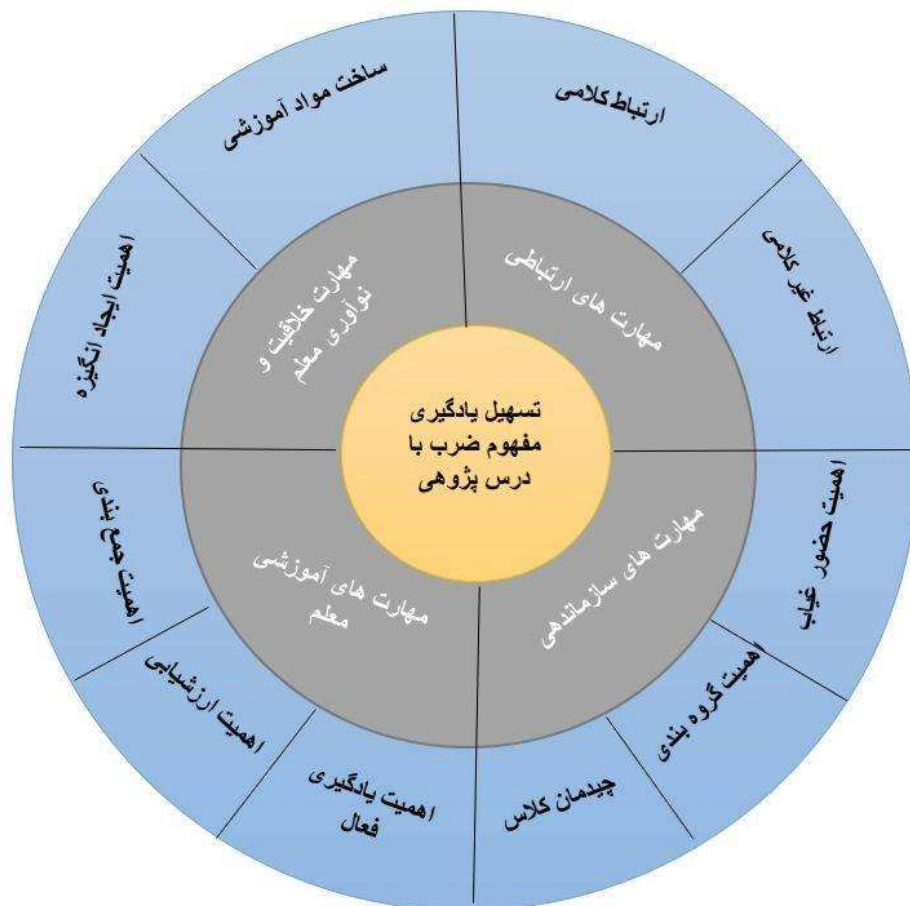
کاربرد وسایل و رسانه های آموزشی محیط کلاس را پویا و فعال می کند و عاملی است که دانش آموزان با شوق و علاقه مطالب درسی را فرا می گیرند. بنابراین با تکیه بر این علاقه است که می توان در کلاس روحیه خلاق در دانش آموزان بوجود آورد و از طریق آن زمینه ابتکار و نوآوری را برای جامعه فراهم نمود. وسایل و رسانه های آموزشی می توانند کیفیت آموزشی را افزایش داده و موجب یادگیری بهتر و سریع تر و موثرتر آموخته های دانش آموزان گردد. از آنجا که انگیزش و علاقه دانش آموزان شرط اساسی در یادگیری و به خاطر سپاری و یاد آوری مطالب و همچنین در نگهداری آن در حافظه دراز مدت است. بنابراین استفاده مناسب از رسانه های آموزشی می تواند در تثبیت آموخته های دانش آموزان موثر باشد.

ارزشیابی مستمر در فرآیند آموزش نقش مهمی ایفا میکند و در هر مرحله معلم باید آموزش را از جایی شروع کند که دانش آموزان از نظر مهارت، نگرش و دانش در آن جا قرار دارند، این نوع ارزشیابی بازخورد

مناسبی به معلم می دهد تا بتواند فعالیتهایی طراحی کند که با دانش نگرش و مهارتهای شاگردان متناسب باشد به طور طبیعی عملکرد دانش آموزان در فعالیتهای گوناگون یکسان نیست به این دلیل معلم باید به طور منظم دانش آموزان را در فعالیت های گوناگون زیر نظر بگیرد تا عواملی را که مانع پیشرفت آنان است شناسایی کند معلم خود در یک فرآیند تجربه اندوزی قرار می گیرد و از این طریق میتواند علایق دانش آموزان را شناسایی کند .

به گفته محققان، انگیزه، حالات درونی فرد است که موجب تداوم رفتارش تا رسیدن به هدف می شود. همچنین انگیزه ارتباط مستقیم و مثبت با پیشرفت تحصیلی دارد زیرا زمانی که فرد انگیزه کافی داشته باشد سبب میشود تا تلاش، بیشتری کند و این تلاش را مفید بداند که سبب میشود در رسیدن به هدف، یعنی موفقیت در یادگیری دروس، بیش از پیش موفق باشد.

نحوه ی تدریس آموزگاران محترم بر روند یادگیری تاثیر بسزایی دارد. داشتن رابطه خوب با فراگیر و ایجاد جوی شاد و پر نشاط در چارچوب قوانین و نظم و آرامش می تواند فراگیر را در نیل به اهداف آموزشی هدایت کند. انتظار نیست که آموزگار در حد یک کارشناس برخورد کند تنها انتظاری که می رود این است که شیوه ای را بیابد که فراگیر را به یادگیری علاقه مند سازد. آموزگاران که محیط را برای فراگیران جذاب و هیجان برانگیزتر می سازند، نگرش فراگیران را به یادگیری مطلوب تر می سازند. شیوه هایی از تدریس که امکان دخالت فراگیر دست کاری در محیط را برای فراگیر فراهم می کند یادگیری را در فراگیر تثبیت و کارآمدتر می کند. توجه آموزگار به ساخت شناختی فراگیر برای تعیین نقطه شروع آموزش تاثیر شگرفی در پیشرفت تحصیلی فراگیر می گذارد. نگرش آموزگار به یادگیری و تشویق فراگیران و انجام نمونه هایی از کارهای واقعی روزمره و انجام کار گروهی تاثیر شگرفی بر نگرش فراگیران به یادگیری، دروس مختلف و آموزگاران دارد.

شکل ۱: مدل تحلیلی استنباطی استخراج شده از پژوهش حاضر

منبع: یافته های پژوهش حاضر، ۱۴۰۱

منابع و مأخذ

۱. یزدی، صمد؛ هاشمی، سهیلا؛ برزمینی، لیلا (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر در شاداب سازی مدارس از دیدگاه دانش آموزان و اولیای مدرسه با تاکید بر توسعه فرهنگی فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی - فرهنگی.
۲. زاهد بابلان، عادل (۱۳۹۱). میزان همخوانی روابط کلامی و غیر کلامی معلمان در جریان تدریس و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.
۳. عبداللهی، ونوس؛ حسینی فولادی، طوفان (۱۳۹۴). بررسی تاثیر چیدمان میز و صندلی در رفتارهای کلاسی دانش آموزان و معلمان با توجه به روش های تدریس نوین.
۴. طیبی، زهرا (۱۴۰۰). بررسی روش های تدریس فعال و غیر فعال و معرفی چند روش تدریس در درس مطالعات اجتماعی.
۵. حدادان، عادل (۱۳۹۵). وسایل کمک آموزشی و تاثیر آن بر یادگیری.
۶. اسدی، فروزان (۱۳۹۴). نقش ارزشیابی مستمر در فرایند یاددهی - یادگیری.
۷. اخوان مهدوی، سمیرا (۱۳۹۸). اهمیت افزایش انگیزه و روش های ایجاد آن در دانش آموزان ابتدایی توسط معلمان.
۸. سلیمان پور، جواد (۱۳۸۰). مهارت های تدریس و یادگیری کاربرد مهارت های تفکر در تعلیم و تربیت.
۹. اسدی فرد، پروین (۱۳۹۲). تجربه های جهانی درس پژوهی.

**موسسه علمی و حقوقی قانون یار
برگزار می کند**

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی کرمانشاه

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

دانشگاه فرهنگیان

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

پنجمین همایش علمی-پژوهشی

مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

ارگان ها و سازمان های حامی معنوی برگزاری همایش (در استان کرمانشاه)
دانشگاه فرهنگیان - سازمان ارشاد اسلامی - آموزش و پرورش - بنیاد شهید و امور ایثارگران و

www.Olomensani.ir **محورهای پذیرش مقالات** www.Ghanonyar.ir

تمام گرایش های رشته فقه، حقوق و علوم قضایی ■ علوم تربیتی، تکنولوژی آموزشی و آموزش و پرورش

روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم دینی و مذهبی ■ علوم اقتصادی، بانکی و تمام گرایش های مدیریت

مدیر اجرایی همایش
دکتر شهلا رضایی

دبیر علمی و مسئول همایش
دکتر بهنام اسدی

مکان و زمان برگزاری همایش
کرمانشاه - ۱۴۰۱/۱۲/۱۰

ایمیل رسمی همایش جهت دریافت مقالات پژوهشگران
OLOMENSANI@YAHOO.COM
 ارسال مقاله از طریق واتس آپ، ایتا، سروش، تلگرام، روبیکا به شماره ۰۹۱۰۰۶۳۶۰۰۲

دیرخانه مرکزی موسسه قانون یار: تهران، میدان انقلاب، خیابان اردیبهشت، موسسه قانون یار ۵۲۶ - ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹
 ((در صورت طرح سوال درخصوص ارسال مقاله یا جذب در هیات علمی همایش با خانم دکتر قیادی تماس بگیرید. ۰۹۱۹۶۷۴۸۶۲۵))

 CiteFactor
Academic Scientific Journals
 MENDELEY
 DRJI
Directory of Research Journals Indexing
 PBIN.com
Sponsored And Indexed
 Scientific Information Database
 IJI WORLD of JOURNALS
 CONF PAPER
 CIVILICA
Sponsored and Indexed by
We Respect the Science

۲۳